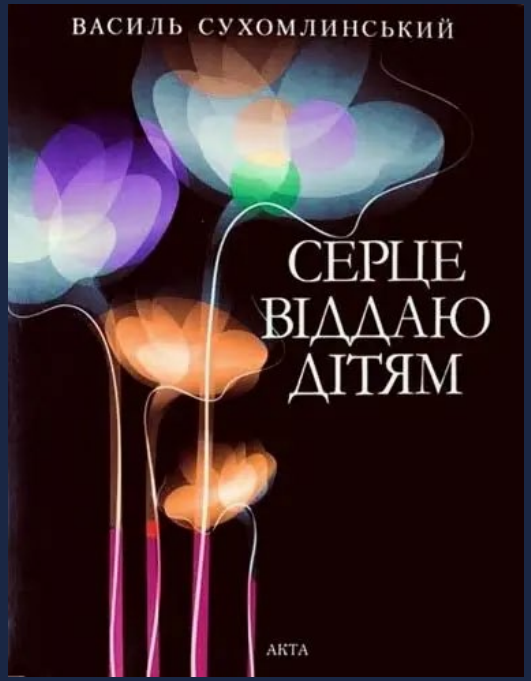
ПЕДАГОГІЧНИЙ МУЗЕЙ УКРАЇНИ

КАРДІОГРАМА ЖИВОЇ ПРИРОДИ У КНИЗІ В. СУХОМЛИНСЬКОГО «СЕРЦЕ ВІДДАЮ ДІТЯМ»

Олександр Міхно

Виступ на круглому столі
«”Школа під голубим небом” Василя Сухомлинського: від історії до сьогодення»

Проблема

Про педагогічне значення природи в текстах В. Сухомлинського написано дуже багато. **Він сам неодноразово пояснював, для чого вводить природу в життя дитини.**

Але виникає інше питання: а скільки цієї природи взагалі є в його головному педагогічному тексті — книзі «Серце віддаю дітям»? Не ЩО вона означає, а **який її масштаб і склад.**

Джерело: *В. Сухомлинський. «Серце віддаю дітям». — Вид. 2018 р.*

Метод: порахувати, а не пояснювати

889

згадок живої природи в тексті (135 унікальних назв)

Ми взяли книгу «Серце віддаю дітям» і систематично зафіксували кожну згадку рослин і тварин:

- **Без інтерпретації** — не аналізували виховну функцію образів, лише фіксували факт появи.
- **Уніфікація назв** — варіанти на кшталт «коні»/«кінь», «ялинка»/«ялина» звели до 135 унікальних назв

- **Флора й фауна** — рахували окремо: рослини й тварини як два самостійні масиви даних.

Результат: *889 згадок живої природи, представленої 135 різними назвами.*

Флора і фауна: хто наповнює текст

ФЛОРА · 478 згадок

66 унікальних назв

Найчастіше: пшениця, яблуня, дуб, виноград, хризантема

Найрідше: 20 назв з'являються лише один раз

Різноманіття: 66 назв на 478 згадок — трохи вужче, ніж у фауни

ФАУНА · 411 згадок

69 унікальних назв

Найчастіше: жайворонок, бджола, їжак, жаба, ягня

Найрідше: 24 назви з'являються лише один раз

Різноманіття: 69 назв на 411 згадок — трохи ширше, ніж у флори

Ядро і периферія

I **ЯДРО · 23,7%** — п'ять назв (пшениця, жайворонок, яблуня, дуб, бджола) дають лише 23,7% усіх 889 згадок, але формують стале, впізнаване обличчя тексту

II **ПЕРИФЕРІЯ · 31,9%** — 44 назви (щука, чапля, зозуля, ведмежа...) з'являються в тексті рівно один раз

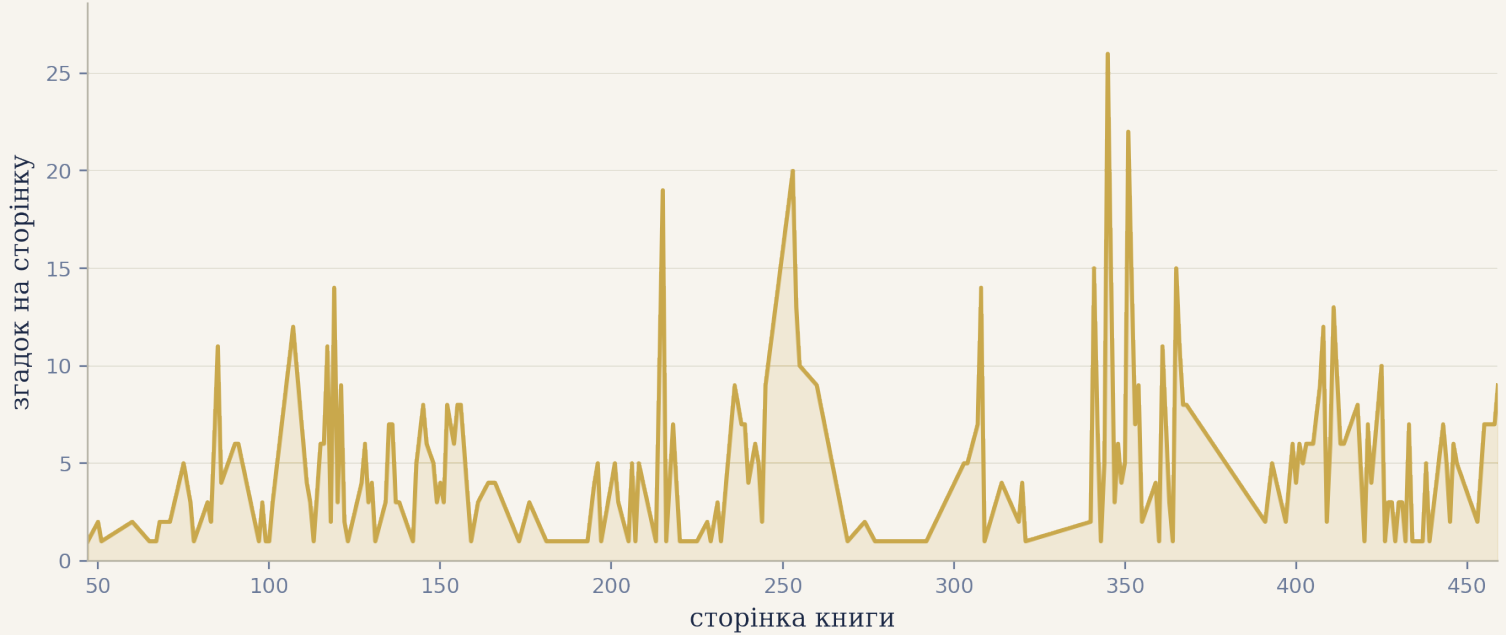
III **РАЗОМ · 135 назв** — ядро дає впізнаваність, периферія — розмаїття. Разом вони й творять живий світ тексту (докладніше на наступному слайді):

- Ядро = повторення → закарбовується, виховує звичку
- Периферія = новизна → дивує, виховує подив

Висновок: *природа тут — це не лише смисл окремих образів, а масштаб: 135 назв на 889 згадок — надзвичайно насичений і різноманітний світ.*

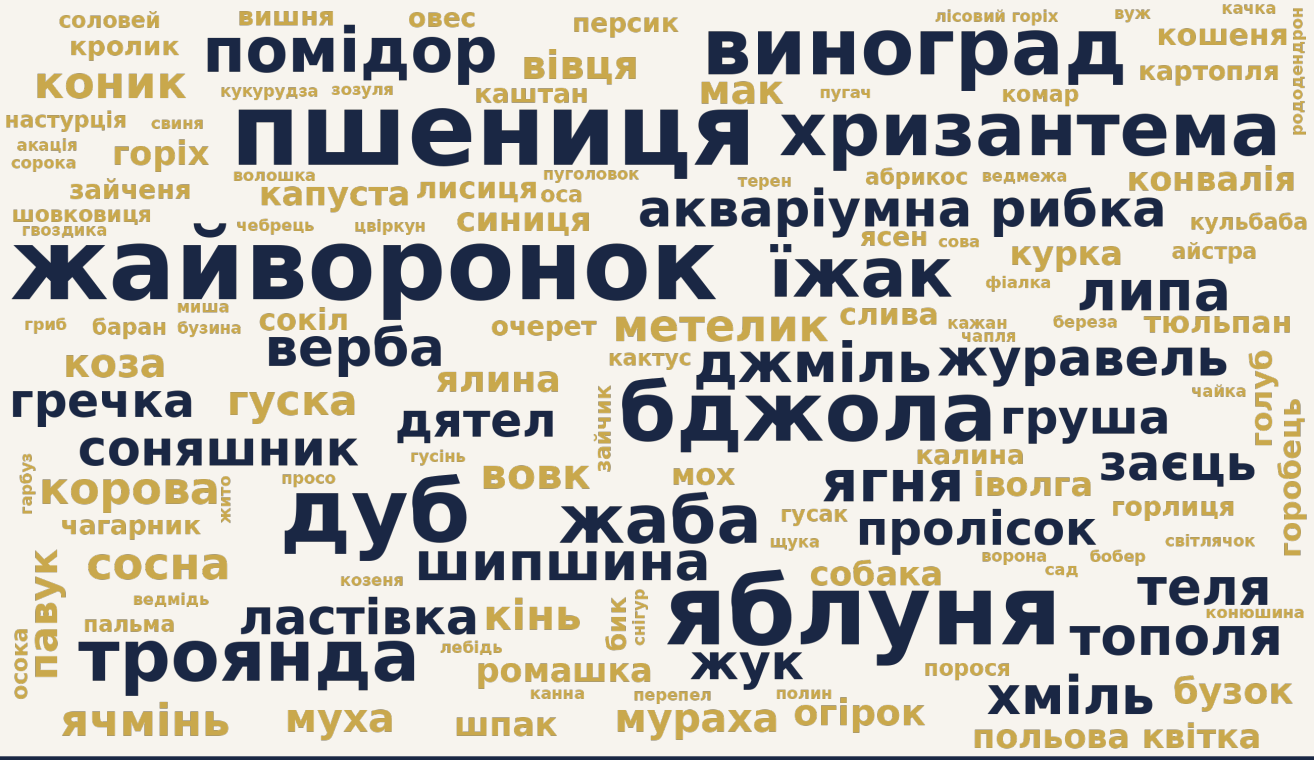
Кардіограма: пульс за сторінками

Якщо накласти всіх 889 згадок на сторінки книги — природа не тримається рівним фоном, а **концентрується саме в найважливіших епізодах.** *Піки: стор. 345 (26), 351 (22), 253 (20).*

Увесь живий світ книги одним поглядом

Хмара з усіх 135 назв: розмір шрифту — частота згадувань.

ІНТЕРПРЕТАЦІЯ

Жива кардіограма ніколи не буває рівною лінією — це смерть. І ніколи не буває хаотичним шумом — це теж патологія.

Живий ритм — це завжди поєднання двох рівнів: стійкого, впізнаваного удару — і чутливого відхилення там, де відбувається щось важливе.

Наш підрахунок показав у тексті В. Сухомлинського рівно такий ритм: не монотонне ядро, не випадкова периферія, а живий пульс двох рівнів одразу.

Дякую за увагу!

Книга Василя Сухомлинського «Серце віддаю дітям» має пульс.

Тепер ми бачимо його не лише метафорично, а буквально: у цифрах.